

5. Lozovetska, V. T. (2022). STEM chy STEAM: vybir suchasnoi shkoly. Pedahohika i psykholohiia [STEM or STEAM: the choice of a modern school. Pedagogy and psychology]. 30(1), 10-17. [in Ukrainian]

6. Melnyk, Yu. V. (2016). Vprovadzhennia STEM u SSHa: uroky dlia Ukrainy. Osvitni innovatsii [Implementation of STEM in the United States: lessons for Ukraine. Educational innovations]. 12, 8-15 [in Ukrainian]

7. Pavlova, N. S. (2023). Proiektne navchannia v STEM-osviti. Suchasni tekhnolohii v osviti [Project-based learning in STEM education. Modern technologies in education]. 18, 18-24 [in Ukrainian]

8. Senkiv, I. M. (2020). Aziiskyi dosvid STEM-osvity: Kytai i Koreia. Naukovyi visnyk UzhNU [Asian experience of STEM education: China and Korea. Scientific Bulletin of UzhNU]. 25(2), 32-41 [in Ukrainian]

9. Shevchuk, L. D. (2024). Perspektyvy STEM-osvity v zarubiznykh shkolakh. Pedahohichni nauky [Prospects for STEM education in foreign schools. Pedagogical sciences]. 33, 12-18 [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МЕЛЕНТЬЄВ Олег – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів в Україні та організація STEM-освіти в ЗЗСО.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MELENTIEV Oleh – is a PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Technological Education, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interest: studies on the history of pedagogical processes in Ukraine and organizing STEM education in general secondary schools.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2025 р.

Стаття прийнята до друку 16.03.2025 р.

УДК 378: 373.3.011.3-051] 004.67

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-185-190

МОЛНАР-ЧАТЛОШ Андрея –

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки Мукачівського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7782-898X>
e-mail: zsandrea996@gmail.com

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті проведено аналіз програмних результатів навчання професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на прикладі освітньо-професійних програм «Початкова освіта» Мукачівського державного університету та ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Визначено, що програмні результати навчання мають бути чітко сформульованими, зрозумілими для здобувачів і викладачів та мати можливість бути ідентифікованими, оціненими та вимірними через відповідні критерії. Програмні результати навчання за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Мукачівського державного університету містять організацію різних форм комунікації, управління професійною діяльністю, критичне оцінювання інформації, використання цифрових технологій, інтеграцію предметних знань, індивідуалізацію навчального процесу, застосування інновацій, а також розвиток соціальних і професійних навичок для ефективної роботи з учнями початкової школи. Програмні результати ОПП «Початкова освіта» спеціалізації ДВНЗ «Ужгородський національний університет» охоплюють комунікацію з учасниками освітнього процесу, управління професійною діяльністю, використання цифрових технологій, інтеграцію академічних знань, планування освітнього процесу, оцінювання досягнень учнів, забезпечення індивідуального підходу до учнів з особливими освітніми потребами, профілактику здоров'я та боротьбу з булінгом, а також комунікацію з батьками та колегами для створення безпечного та ефективного освітнього середовища. Аналізовані програми Мукачівського державного університету та ДВНЗ «Ужгородський національний університет» мають спільні основи у розвитку педагогічних компетентностей, зокрема в організації ефективного спілкування, інтеграції цифрових технологій та оцінюванні навчальних досягнень, відмінності полягають у акцентах на створенні інклюзивного освітнього середовища.

Ключові слова: програмні результати, початкова освіта, професійна підготовка, професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів, критерії, спільні риси, відмінності.

MOLNAR-CHATLOSH Andreia –

graduate student, third (educational and scientific) level of higher education, 011 Educational, Pedagogical Sciences Program Mukachevo State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7782-898X>
e-mail: zsandrea996@gmail.com

PROGRAM LEARNING OUTCOMES FOR PRE-SERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS PROFESSIONAL TRAINING

The article analyzes the learning outcomes of professional training for preservice primary school teachers based on the example of the «Primary Education» educational and professional programs at Mukachevo State University and the State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University». It is determined that program outcomes should be clearly formulated, understandable for applicants and faculty, and have the ability to be identified, assessed and measured through appropriate criteria. The program learning outcomes of the educational and professional program «Primary Education» for the first (bachelor's) level of higher education at Mukachevo State

University include the organization of various forms of communication, management of professional activities, critical evaluation of information, use of digital technologies, integration of subject knowledge, individualization of the educational process, application of innovations, as well as the development of social and professional skills for effective work with primary school students. The program learning outcome in the «Primary Education» program at the State Higher Educational Institution «Uzhgorod National University» include communication with participants in the educational process, management of professional activities, use of digital technologies, integration of academic knowledge, planning of the educational process, assessment of student achievements, ensuring an individual approach to students with special educational needs, health prevention and combating bullying, as well as communication with parents and colleagues to create a safe and effective educational environment. The analyzed programs of Mukachevo State University and State Higher Educational Institution «Uzhgorod National University» have common foundations in the development of pedagogical competencies, in particular in organizing effective communication, integration of digital technologies and assessment of educational achievements, the differences lie in the emphasis on inclusive education creating safe, inclusive environment for all children.

Key words: program learning outcomes, primary education, professional training, pre-service primary school teachers training, criteria, similarities, differences.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасних умовах розвитку початкової освіти першочерговим завданням є забезпечення якісної та ефективної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Освітньо-професійні програми підготовки майбутніх учителів початкових класів закладів вищої освіти покликані сприяти розвитку ключових компетентностей, необхідних для роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Водночас, заклади вищої освіти акцентують увагу на різних аспектах педагогічної діяльності: одні надають перевагу формуванню загальних педагогічних і управлінських навичок, інші – спрямовують підготовку в руслі інклюзивної освіти і створенні доступного освітнього середовища для всіх учнів. Освітньо-професійні програми закладів вищої освіти мають на меті не лише сформувати у здобувачів необхідні знання та практичні навички, а й розвинути ключові компетентності, що відповідають вимогам сучасного освітнього простору.

З огляду на постійний розвиток освітнього середовища та зміну суспільних запитів, виникає необхідність системного аналізу програмних результатів навчання. Це дозволяє оцінити їхню відповідність актуальним вимогам та визначити ступінь їхньої ефективності у підготовці конкурентоспроможних фахівців, які володіють сучасними підходами до навчання, педагогічними інноваціями та вміють працювати в динамічному середовищі нової української школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню різних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти присвячено публікації вітчизняних науковців: О. Біди, О. Коберник, О. Комар, З. Курлянд, О. Матвієнко, О. Новак, О. Хоми, О. Цюняк, Г. Черненко. Водночас проблема формулювання результатів навчання професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, досліджена недостатньо. Зокрема, Т. Засєкіна, Д. Засєкін окреслюють результати навчання як системативні елементи освітнього процесу [4], В. Захарченко, В. Луговий, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова вивчають розроблення освітніх програм [5]. О. Савченко зосереджує увагу на діяльнісно-результативному підході як чинникові системної модернізації початкової освіти [6].

Мета статті – на прикладі освітньо-професійних програм «Початкова освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Мукачівського державного університету, Державного вищого навчального закладу «Ужгородський

національний університет» здійснити порівняльний аналіз програмних результатів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів та виокремити їх особливості (в період із 2016 по 2024 рр.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із ключових термінів нової парадигми вищої освіти є «результати навчання». Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів [1]. Ю. Рашкевич виокремлює ще один термін «очікувані результати навчання» – це ті результати навчання, що сформульовані викладачами, важливою характеристикою яких є можливість їх ідентифікувати та оцінити кількісно. Як вважає науковець, якісна підготовка потребує розроблення відповідних критеріїв оцінювання, які дозволяють зробити висновок про те, чи досяг здобувач очікуваних результатів навчання [2]. До думки науковця долучаються дослідники В. Захарченко, В. Луговий, Ж. Таланова доповнюючи, що результати навчання формулюються викладачами на рівні освітньої програми, а також на рівні окремої дисципліни [5, с. 8]. Д. Бауме суголосний з попередніми визначеннями але робить акцент на тому, що результати навчання повинні бути привабливими для здобувачів, тобто результати навчання повинні відповідати поточним цілям (завданням) здобувачів та їх кар'єрним планам що мотивує здобувачів до роботи над досягненням цих результатів; здобувачі освіти повинні усвідомлювати сутність окреслених результатів; більшість здобувачів повинні досягти результати навчання з належним зусиллям; результати навчання повинні бути такими, щоб їх можливо було оцінити [3]. Як стверджують автори Т. Засєкіна, Д. Засєкін здобувачі освіти після закінчення процесу навчання чи його частини повинні бути в змозі продемонструвати ці результати [4]. Феномен нових результатів освіти є найбільшою інновацією реформування сучасної школи вважає О. Савченко [6].

Таким чином, програмні результати навчання можна визначити як сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення та особистих якостей, які здобувач освіти набуває в процесі навчання за певною освітньою програмою. Ці результати мають бути чітко сформульованими, зрозумілими

для здобувачів і викладачів, та мати можливість бути ідентифікованими, оціненими та вимірними через відповідні критерії. Вони повинні бути орієнтовані на досягнення конкретних цілей освітнього процесу, відповідати кар'єрним планам здобувачів, а також бути досяжними для більшості студентів при належному зусиллі. Результати навчання повинні також забезпечувати можливість продемонструвати набуті знання та вміння після завершення навчальної програми або окремих її компонентів.

Аналіз програмних результатів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів здійснено на прикладі освітньо-професійних програм «Початкова освіта» Мукачівського державного університету з 2016 – 2024 рр. та Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» з 2021 – 2024 рр.

В освітньо-професійній програмі «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Мукачівського державного університету, яку було розроблено в 2016 р. зазначені 10 блоків програмних результатів навчання, які містили по декілька програмних результатів у кожному блоці (загальна сума становила 36). У наступному році замість блочного представлення результатів кожен із них був поданий окремо (передбачено 36 програмних результатів). Такий формат залишався незмінним у 2018 році, 2019 та 2020 роках. Із 2021 року відбувалися зміни, які відзначалися оптимізацією результатів, кількість яких була зменшена до 20 результатів навчання у 2024 році.

Таким чином, протягом 2016 – 2024 рр. незмінними або частково удосконаленими програмними результатами освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Мукачівського державного університету виокремлено такі:

- організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;
- управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах;
- організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів;
- уміти оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці, усвідомлювати потребу в самоосвіті, прогнозувати траєкторію професійного зростання;
- спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів;
- уміти ефективно взаємодіяти з працівниками закладу освіти, органами управління освіти і громадськості;

– використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами;

– врахувати процеси соціального розвитку суспільства, правові засади та етичні норми у педагогічній і громадській діяльності вчителя початкової школи [7].

Змінені та уточнені такі програмні результати:

– уміння та навички абстрактного та креативного мислення, здатність до творчої і результативної праці в освітніх закладах;

– уміння та навички реалізації інноваційних освітніх технологій у майбутній соціально-педагогічній професійній діяльності.

Повністю або частково вилучені такі програмні результати:

– уміння виділяти типові недоліки в професійній діяльності, переборювати їх;

– уміння вчителя початкової школи визначити напрям своєї діяльності, її конкретні цілі та завдання на кожному етапі навчальної і виховної роботи, передбачати кінцевий результат;

– розуміння причинно-наслідкових зв'язків ступеневості освіти та взаємозв'язку освітніх систем і соціального середовища;

– уміння адекватно визначати за зовнішніми ознаками психологічний стан дитини, психологічну атмосферу в колективі (вести психолого-педагогічні спостереження);

– здатність аналізувати результати власної педагогічної діяльності з метою оптимізації корекційно-виховного процесу [7].

Уведено нові програмні результати, а саме:

– інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми;

– збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності;

– організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами;

– планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу;

– організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування [7].

Протягом 2021 – 2024 рр. в освітньо-професійній програмі «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Ужгородський

національний університет» відбувалися подібні зміни – оптимізація і переформулювання результатів навчання.

Незмінні програмні результати такі:

- організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;

- управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах;

- критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі;

- спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийом збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів;

- організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів;

- інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми;

- планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання;

- організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування;

- планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи;

- використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами;

- збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності;

- застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування;

- організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу;

- забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей;

- здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм девіантної поведінки, дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу;

- використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи та в закладу фахової передвищої освіти, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

Змін зазнали такі програмні результати навчання:

- знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності нарівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вмінні застосовувати їх в професійній діяльності;

- проводити педагогічні дослідження в галузі початкової школи та закладу фахової передвищої освіти, використовувати їх результати у професійній діяльності вчителя початкових класів і викладача закладів фахової передвищої освіти в полікультурному освітньому середовищі [8].

Виокремлюємо спільні риси в освітньо-професійних програмах підготовки Мукачівського державного університету та Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»: в університетах передбачено важливість організації монологічної, діалогічної та полілогічної форм спілкування з молодшими школярами та іншими учасниками освітнього процесу. Це включає повагу до прав людини, суспільних цінностей та формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. Підкреслюється важливість умінь управління складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, ухвалення рішень у непередбачуваних контекстах. У програмах включено інтеграцію цифрових технологій в

освітній процес, розвиток навичок безпечного використання цифрових технологій у школі, а також вміння застосовувати технології дистанційного навчання. Спільним є використання практик самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування та організація конструктивної взаємодії з учасниками освітнього процесу. Також, прослідковується використання різних прийомів формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень, зокрема щодо дітей з особливими освітніми потребами. Обидва заклади акцентують увагу на створенні умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами та врахуванні їхніх індивідуальних особливостей. Здобувачів готують до використання методик диференційованого підходу, адаптації навчального матеріалу та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Майбутніх учителів навчають організовувати партнерську взаємодію з колегами, батьками та фахівцями (логопедами, психологами, асистентами вчителя) для забезпечення ефективної роботи в умовах інклюзії. Також передбачено розвиток навичок комунікації та психолого-педагогічної підтримки учнів з особливими потребами.

Відмінності між освітньо-професійними програмами Мукачівського державного університету та Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» знаходимо в декількох площинах. В освітньо-професійній програмі Мукачівського державного університету посилено акцент на управління складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, що включає ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та навчальних контекстах. У програмі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» також передбачено управлінські компетентності, проте вони більше орієнтовані на організацію освітнього процесу та взаємодію з усіма учасниками освітнього середовища.

Мукачівський державний університет чітко зазначає важливість педагогічної рефлексії, здатності оцінювати власну діяльність, усвідомлювати потребу в самоосвіті та прогнозувати траєкторію професійного розвитку. Водночас у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» ця компетентність виражена опосередковано через формування професійної мобільності та адаптації до змін у системі освіти.

Програма ДВНЗ «Ужгородський національний університет» акцентує увагу на врахуванні соціальних процесів, правових засад та етичних норм у педагогічній та громадській діяльності вчителя початкової школи. Натомість у Мукачівському державному університеті соціальна складова виражена через розвиток партнерської взаємодії вчителя з учнями, батьками, колегами та громадськістю.

В освітньо-професійній програмі Мукачівського державного університету деякі результати навчання були оптимізовані або конкретизовані, що дозволяє краще зрозуміти їхній практичний зміст, зокрема щодо організації

освітнього простору відповідно до принципів універсального дизайну та безпеки життєдіяльності. У програмі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» акцент зроблено на використанні сучасних цифрових технологій в освітньому процесі, що відображає актуальні потреби освіти в умовах цифровізації.

Одним із ключових аспектів підготовки майбутніх учителів початкової школи є створення інклюзивного освітнього середовища. Аналіз програмних результатів навчання дозволяє визначити, наскільки цей аспект виражений у програмах Мукачівського державного університету та ДВНЗ «Ужгородський національний університет», і чи є суттєві відмінності в підходах до підготовки педагогів у цій сфері.

В освітньо-професійній програмі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» виразно сформульовані результати навчання, які стосуються організації інклюзивного освітнього простору. Окремо зазначено необхідність дотримання принципів універсального дизайну та створення навчальних осередків у класі разом із дітьми, з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб. Програма включає елементи психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, що підкреслює значущість емоційного комфорту учнів в освітньому процесі. Значна увага приділяється дотриманню вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни в освітньому середовищі. Передбачено підготовку вчителів до реалізації заходів щодо запобігання дискримінації та булінгу серед учнів, що є важливою складовою інклюзивного підходу.

У Мукачівському державному університеті програма також передбачає розвиток компетентностей для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Визначено важливість диференційованого оцінювання учнів, включно з тими, хто має особливі освітні потреби, однак детально не розглядаються питання організації фізичного простору для їхнього навчання. У програмі згадується необхідність розвитку партнерської взаємодії та психологічної підтримки, але відсутній чіткий фокус на створення комфортного психологічного середовища для дітей з особливими потребами.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Отже, у статті здійснено аналіз програмних результатів навчання освітньо-професійних програм «Початкова освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Мукачівського державного університету та ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Зроблено висновок, що обидві освітньо-професійні програми мають спільну базу ключових компетентностей, необхідних для професійної діяльності вчителя початкової школи. Водночас програма Мукачівського державного університету більше орієнтована на педагогічну рефлексію, управління освітнім процесом і створення комфортного освітнього середовища, тоді як програма ДВНЗ «Ужгородський національний університет» акцентує увагу на цифровізації освітнього процесу, правових та етичних аспектах

педагогічної діяльності. Освітньо-професійна програма ДВНЗ «Ужгородський національний університет» приділяє суттєво більшу увагу інклюзивному навчанню. Вона містить чіткі формулювання щодо організації освітнього простору відповідно до принципів універсального дизайну, а також акцентує увагу на психологічному комфорті дітей з особливими освітніми потребами. Програма Мукачівського державного університету більше орієнтована на диференційоване оцінювання учнів та партнерську взаємодію, тоді як програма ДВНЗ «Ужгородський національний університет» прогнозує комплексний підхід до створення доступного, безпечного й комфортного середовища для всіх дітей. Це свідчить про різні підходи до підготовки майбутніх учителів, що відповідають актуальним викликам у сфері початкової освіти.

Перспективні напрями дослідження пов'язані з аналізом змісту освітніх програм підготовки майбутніх учителів початкових класів в сучасних умовах, з огляду на забезпечення особливих освітніх потреб усіх дітей.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Рашкевич Ю. М. *Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія*. Львів, Видавництво політехніки, 2014. 168 с.
3. David Baume. Writing and using good learning outcomes. URL: http://www.leedsbeckett.ac.uk/partners/files/Learning_Outcomes.pdf.
4. Засєкіна Т., Засєкін Д. Компетентності та результати навчання як системотвірні елементи освітнього процесу. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 3. 49-57.
5. В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич та Ж.В. Таланова, *Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації*, В.Г. Кремінь, Ред. Київ, Україна: ДП «НВІЦ «Пріоритети», 2014.
6. Савченко О. Я. Діяльнісно-результатний підхід як чинник системної модернізації початкової освіти. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (11–12 жовтня 2019 р., м. Умань). Умань, 2019. С. 216–219. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717504/>
7. Освітні програми Мукачівського державного університету. URL: <https://msu.edu.ua/osvitni-programi/>
8. Освітні програми ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/15566>

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On Higher Education"]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian]
2. Rashkevych, Yu. M. (2014). Bolonskyi protses ta nova paradyhma vyshchoi osvity: monohrafiia [The Bologna

process and the new paradigm of higher education: monograph]. Lviv: Vydavnytstvo politekhniki. [in Ukrainian]

3. Baume, D. (n.d.). Writing and using good learning outcomes [Writing and using good learning outcomes]. URL: http://www.leedsbeckett.ac.uk/partners/files/Learning_Outcomes.pdf [in Ukrainian]

4. Zasiakina, T., & Zasiakin, D. (2020). Kompetentnosti ta rezultaty navchannia yak systemotvorni elementy osvitnoho protsesu [Competencies and learning outcomes as system-forming elements of the educational process]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 3, 49–57. [in Ukrainian]

5. Zakharchenko, V. M., Luhovyi, V. I., Rashkevych, Yu. M., & Talanova, Zh. V. (2014). Rozroblennia osvitnikh prohram. Metodychni rekomendatsii [Development of educational programs. Methodological recommendations], V. H. Kremin (Red.). Kyiv, Ukraina: DP «NVTs «Priorytety». [in Ukrainian]

6. Savchenko, O. Ya. (2019). Diialnisno-rezultatnyi pidkhid yak chynnyk systemnoi modernizatsii pochatkovoї osvity. *Modernizatsiia osvitnoho seredovyshcha: problemy ta perspektyvy: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. [Activity-result approach as a factor of systemic modernization of primary education] at Modernization of the educational environment: problems and prospects: materials of the International scientific and practical conference] (11–12 zhovtnia 2019 r., m. Uman). Uman, 216–219. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717504/> [in Ukrainian]

7. Osvitni prohramy Mukachivskoho derzhavnogo universytetu [Educational programs of Mukachevo State University]. URL: <https://msu.edu.ua/osvitni-programi/> [in Ukrainian]

8. Osvitni prohramy Derzhavnyj vyshhyj navchalnyj zaklad «Uzhgorodskij nacionalnyj universytet» [Educational programs of State Higher Educational Institution «Uzhgorod National University»]. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/15566> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МОЛНАР-ЧАТЛОШІ Андрея – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки, Мукачівського державного університету.

Наукові інтереси: програмні результати професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MOLNAR-CHATLOSH Andreia – graduate student, third (educational and scientific) level of higher education, 011 Educational, Pedagogical Sciences Program, Mukachevo State University.

Scientific interest: program learning outcomes for pre-service primary school teachers professional training.

*Стаття надійшла до редакції 27.02.2025 р.
Стаття прийнята до друку 18.03.2025 р.*